

З ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-MОДУЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Т.П.Павлова

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри англійської мови технічного спрямування № 2,*

В.В.Лук'яненко

*викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 2
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут»*

У статті проаналізовано результати анкетування студентів та апробації навчальних модулів з іноземної мови. Розроблено рекомендації щодо оптимізації навчального процесу. Дані рекомендації розглянуто з точки зору видів мовної діяльності. Розроблено вимоги до програми англійської мови.

Ключові слова: кредитно-модульна система, модульні контрольні роботи, види мовної діяльності.

Однією з передумов входження України до єдиної європейської зони вищої освіти є реалізація Україною ідей Болонського процесу, що дозволяє спільно з іншими країнами Європи формувати єдиний ринок праці, розширити доступ до європейської освіти, забезпечити мобільність студентів та викладачів. Основою входження українських вищих навчальних закладів у європейський освітній простір є запровадження системи кредитів ECTS, яка сприяє полегшенню визнання навчальних досягнень студентів різних країн та різних навчальних закладів через використання загальнозрозумілої системи оцінювання і вимірювання навчального навантаження студентів. Крім того, перехід до нової системи характеризується збільшенням часу на самостійну роботу, що вимагає від студентів наполегливої систематичної праці.

Аналіз наукових джерел виявив широкий інтерес зарубіжних та вітчизняних фахівців до даної проблеми. Це насамперед книги таких авторів як Haug Guu, Ван дер Венде, О.В.Довженко, В.С.Журавський, М.З.Згуровський, В.Г.Кремь, М.Ф. Степко тощо.

Метою нашого дослідження було розробити рекомендації щодо вдосконалення модуля та модульної контрольної роботи. Слід зазначити, що на кафедрі англійської мови технічного спрямування № 2 НТУУ "КПІ" активно проводиться впровадження кредитно-модульної системи в навчальний процес: відповідальними за факультети складено модульні навчальні програми для I-II курсів, а на деяких факультетах для I-IV, оцінювання студентів проводиться за рейтинговою системою оцінювання ECTS, викладачі розробляють модульні контрольні роботи. Було створено робочу групу факультету лінгвістики, яка протягом року працювала над розробкою рекомендацій для викладачів щодо оптимізації навчального проце-

су. На кафедрі було створено робочу групу „Кредитно-модульна система організації навчального процесу”, яка займалася обробкою літератури та брала участь у робочій групі факультету лінгвістики.

У листопаді 2006 р. викладачами кафедри було проведено анкетування для виявлення потреб студентів, після чого було укладено модуль та проведено його апробацію у лютому 2007 р. на IV курсі факультету ІТС.

Відповідно до результатів анкетування, проведеного на IV курсах різних факультетів на питання, яка діяльність на занятті іноземної мови викликає найбільші труднощі, 54 % відповіли, що це професійне обговорення з колегою інформацією з певної галузі знань: висловлення власних думок та реакція на повідомлення співбесідника, а за вміння усно описувати схеми, графіки та діаграми 35 % студентів поставили б собі оцінку „задовільно”; таку саму оцінку половина студентів поставила б собі за вміння переконувати та аргументувати. Отже, особливу увагу треба приділити формуванню в студентів навичок говоріння та аудіювання у рамках професійного спілкування.

Що стосується читання, то найбільш цікавим жанром студенти IV курсів вважають статті про технологічні новинки та відкриття. Отже, тексти мають бути цікавими, інформативно насиченими, містити свіжу інформацію і спонукати студентів до подальшого поглибленого вивчення спеціальності, а іноземна мова в даному випадку виступає як засіб розширення знань. 82 % студентів відповіли, що супровідні

графіки та схеми допомагають зрозуміти зміст тексту краще.

Третина загальної кількості студентів IV курсів стверджує, що написання анотації до текстів викликає у них найбільші труднощі. Отже, необхідно

надати студентам чітку схему написання анотації та формувати навички студентів у даному виді діяльності.

Результати апробації модуля наступні.

Таблиця 1. Результати апробації модуля

Вид МД	Середній бал	Середня оцінка за 5-бальною системою
Читання (20 балів)	18	5
Аудіювання(20 балів)	12	3
Письмо(20 балів)	15	4
Говоріння(40 балів)	27	3

Як видно з результатів, найменший бал студенти набрали під час виконання завдань з аудіювання та говоріння. Відповідно потрібно вдосконалювати навички студентів в даних видах мовленнєвої діяльності за допомогою системи вправ.

Відповідно до програми ЄР “English for Specific Purposes” студенти при закінченні IV курсу досягають рівня володіння мовою B2, який є стандартом для ступеня бакалавра. Програма відповідає широкому колу потреб адміністрації вищих навчальних закладів, факультетів, кафедр та окремих студентів. Навчальні цілі, описані програмою АМПС, визначаються національним освітньо-кваліфікаційним стандартом для бакалаврів та відповідають потребам майбутніх спеціалістів та очікуванню суспільства.

Аудіювання. Згідно з програмою, після закінченню курсу АМПС студенти мають володіти наступними вміннями аудіювання:

- розуміти основні ідеї та розпізнавати відповідну інформацію в ході детальних обговорень, бесід, що за темою пов'язані з навчанням та спеціальністю, розуміти в деталях телефонні розмови;
- розуміти загальний зміст і більшість суттєвих деталей в радіо- і телепередачах, пов'язаних із академічною та професійною сферами;
- розуміти досить складні повідомлення та інструкції;
- розуміти намір мовця, визначати його позицію і точку зору [3].

Успішність аудіювання залежить від: 1) самого слухача (рівня розвитку у нього мовленнєвого слуху, пам'яті, наявності інтересу і т.п.); 2) від мовних особливостей аудіо тексту та його відповідності мовленнєвому досвіду і знання; 3) від умов сприймання аудіо тексту. Для подолання мовних труднощів аудіювання необхідно виходити з наступних факторів, що полегшують сприймання мовлення на слух – ритміка, паузація, мелодика та логічний наголос. Характер орієнтирів та опор

має змінюватись в залежності від способів пред'явлення аудіо текстів [2].

Слід дотримуватись наступних принципів навчання аудіювання.

1. Стан магнітофону та якість запису на аудіокасеті мають бути придатними для роботи.

2. Викладач та студенти мають бути підготовлені до даного виду роботи. Викладачу потрібно прослухати запис до заняття, а студентам необхідно запропонувати вправи, які передують прослуховуванню (pre-listening activities), а саме обговорення даної теми, опис малюнків, відповіді на запитання.

3. Різні стадії прослуховування вимагають виконання різних типів завдань. Наприклад, перше прослуховування лише допомагає зрозуміти основну ідею тексту та його загальний зміст.

Система вправ для навчання аудіювання:

Перша підсистема вправ – вправи для формування мовленнєвих навичок аудіювання:

- вправи на формування фонетичних навичок аудіювання (фонематичного та інтонаційного слуху)
- вправи на формування лексичних навичок аудіювання
- вправи для формування граматичних навичок аудіювання

Друга підсистема вправ – вправи для розвитку вмінь аудіювання: вправи, що готують студентів до аудіювання текстів та вправи в аудіюванні текстів.

Контроль розуміння аудіотексту здійснюється за допомогою наступних засобів:

- невербальні (контроль з використанням цифр, виготовлення схем, креслень тощо);
- вербальні рецептивні (підтвердження або спростування твер-

джен, тести з вибором відповіді тощо) [2];

- вербальні репродуктивні (відповіді на запитання, переказ змісту, формулювання запитань до тексту, бесіда на основі змісту тексту)

Говоріння:

1) *Діалогічне мовлення*

Вимоги програми щодо даного виду МД наступні:

- реагувати на основні ідеї та розпізнавати суттєво важливу інформацію під час детальних обговорень, дискусій, бесід;
- чітко аргументувати відносно актуальних тем в професійному житті
- телефонувати з конкретними цілями академічного і професійного характеру;
- пристосовуватися до змін, які зазвичай трапляються під час бесіди [3].

Труднощі оволодіння діалогічним мовленням пов'язані з непередбачуваністю діалогу та з тим, що ДМ об'єднує два види мовленнєвої діяльності – аудіювання та говоріння.

До *системи вправ* для навчання ДМ включають наступні види вправ:

I група – вправи на навчання „реплікування”;

II група – вправи на засвоєння ДЄ різних видів;

III група – вправи на створення мікродіалогів;

IV група – вправи на створення діалогів різних функціональних типів.

2) *Монологічне мовлення*

Відповідно до вимог, студенти, які виходять на рівень В2 мають володіти наступними вміннями монологічного мовлення:

- чітко виступати з підготовленими індивідуальними презентаціями щодо широкого кола тем академічного та професійного спрямування;
- продукувати чіткий, детальний монолог з широкого кола тем, пов'язаних із навчанням та спеціальністю;
- користуватися базовими засобами зв'язку для поєднання висловлювань у чіткий, логічно об'єднаний дискурс [3].

З мовної точки зору монологічне мовлення характеризується структурною завершеністю речень, повнотою висловлювання, розгорнутістю та різноструктурністю фраз, складним синтаксисом та зв'язністю.

Згідно з трьома етапами вмінь діалогічного мовлення виділяють три групи вправ для навчання цього виду мовленнєвої діяльності:

I група – вправи на об'єднання 3М рівня фрази у понадфразову єдність;

II група – вправи на створення власного монологічного висловлювання понадфразового рівня;

III група – вправи на створення власного монологічного висловлювання текстового рівня (відповідно до вимог програми) [2].

Важливо використовувати на заняттях дискусії, рольові ігри, форми роботи в парах та групах.

Під час дискусій слід звернути увагу на наступне:

- недоцільно переривати студента в момент мовлення з метою виправлення помилок, це можна зробити після обговорення даної теми;
- роль викладача – керувати дискусією, в потрібний момент зупинити обговорення або навпаки звернутися до інших аспектів цієї теми; активна участь викладача у обговоренні недоцільна;
- тема дискусії має бути цікавою та актуальною.

Читання. Для здобуття ступеня бакалавра студенти мають володіти наступними вміннями читання:

- 1) розуміти автентичні тексти, пов'язані з навчанням та спеціальністю;
- 2) розуміти намір автора письмового тексту і комунікативні наслідки висловлювання;
- 3) розуміти деталі в інструкціях, специфікаціях;
- 4) розрізняти різні стилістичні реєстри усного та писемного мовлення [3].

Розрізняють декілька видів читання, а саме: читання з розумінням основного змісту тексту, з повним розумінням тексту та читання з метою пошуку необхідної інформації.

Особливостями *ознайомлювального* читання є високий темп ознайомлення з усім текстом, точність розуміння основного змісту та найбільш суттєвих деталей. Для досягнення цієї мети цілком достатньо розуміння 75 % основного змісту за умови, якщо решта не містить ключових положень, суттєвих для розуміння всього тексту. Вправи, які використовуються з метою формування умінь ознайомлювального читання носять переважно такий характер:

- 1) прочитати заголовок (початкові речення) і сказати, про що може йти мова у тексті;
- 2) дати відповіді на запитання щодо основного змісту;
- 3) вибрати з кількох запропонованих викладачем заголовків найбільш прийнятний;
- 4) прослухати твердження і вибрати неправильні;
- 5) вибрати з ряду малюнків ті, що ілюструють зміст тексту;

- 6) коротко передати основний зміст тексту рідною мовою;
- 7) висловити свою думку про зміст тексту, дати йому оцінку.

Метою *вибіркового/переглядового* читання є формування уміння швидко переглядати ряд матеріалів (газет, журнальних статей, довідників) для того, щоб знайти конкретну інформацію. Ступінь розуміння тексту – 40-50 %. До системи вправ відносять наступні:

- 1) відповісти на запитання викладача щодо основного змісту;
- 2) відповісти на запитання, що стосуються важливих деталей;
- 3) сказати, чи співвідноситься представлена викладачем інформація з тією, яка почерпнута студентами з тексту;
- 4) знайти у тексті вказані викладачем факти;
- 5) виконати тест множинного вибору.

Вивчаюче читання має своєю метою досягнення максимально повного і точного розуміння тексту і критичного осмислення цієї інформації. Це вдумливе читання, яке здійснюється у повільному темпі.

Вправи, які виконуються з метою формування умінь вивчаючого читання та контролю повноти розуміння прочитаного тексту є такими:

- 1) відповісти на питання викладача щодо основного змісту тексту та його деталей;
- 2) вибрати з кількох малюнків ті, які ілюструють провідну думку тексту;
- 3) визначити в тексті смислові віхи та виписати найбільш суттєву інформацію;
- 4) скласти план тексту;
- 5) виконати письмовий переклад тексту і порівняти його з ключем;
- 6) виконати тест множинного вибору, альтернативний чи з'єднувальний тест.

Письмо

Основні навички письма, якими студент має володіти при досягненні рівня володіння мовою B2 є наступні:

- 1) писати зрозумілі, деталізовані тексти різного спрямування, пов'язані з особистою та професійною сферами;
- 2) писати у стандартному форматі деталізовані завдання і звіти;
- 3) готувати і продукувати ділову та продуктивну кореспонденцію;
- 4) точно фіксувати повідомлення по телефону та від відвідувачів.
- 5) писати з високим ступенем граматичної коректності резюме, протоколи та ін.
- 6) заповнювати бланки для академічних і професійних цілей з високим ступенем граматичної коректності [3].

На IV курсі особлива увага має приділятися написанню ділових листів, оскільки дані вміння знадобляться студентам у подальшій трудовій діяльності. Як додаткову літературу доцільно ви-

користовувати підручник з ділової англійської мови (наприклад, Market Leader).

Обов'язковою вимогою для студентів даного курсу є написання рефератів із спеціальності. Структура реферату студентам відома ще з молодших курсів, але надання консультацій має проводитися викладачами регулярно задля полегшення роботи студентів.

Як вже зазначалося вище, студенти зустрічаються з певними труднощами при написанні анотації до тексту. Студентам на початку навчального року слід надати рекомендації щодо написання анотації та в подальшому їх дотримуватися.

Однією зі складових системи навчання є *контроль*. Успішна реалізація його функцій впливає на ефективність як контролю, так і всього процесу навчання.

Система оцінювання є невід'ємною і важливою частиною програми АМПС і повинна:

- 1) надавати валідні й надійні вимірники результатів навчання відповідно до цілей, завдань і змісту програми АМПС;
- 2) включати в себе як поточний, так і підсумковий контроль;
- 3) представляти логічну рамку, для якої характерним є поступове ускладнення мовленнєвих умінь в межах кожного модуля навчання і при переході від одного рівня до іншого;
- 4) співвідноситись з рівнями володіння мовою ЗЄР та оцінювати усі макровміння;
- 5) піддаватися постійному аналізу, оцінюванню і подальшому удосконаленню [3].

Студентів слід оцінювати за такими ж критеріями, які застосовуються для визначення навчальних цілей.

Модульна контрольна робота відноситься до підсумкового оцінювання, яке є всебічним за характером і застосовується для перевірки ВВМ наприкінці вивчення модуля. Ця форма оцінювання дозволяє з'ясувати, чи досягли студенти мети (тобто результатів навчання), визначеної курсом АПМС для певного РВМ.

Викладачами кафедри було розроблено модульну контрольну роботу для студентів IV курсу та проведено її апробацію на факультеті ІТС.

На написання даної МКР надається 3 академічні години, з них – 2 години на виконання завдань з читання, аудіювання та письма, та 1 академічна година розрахована на контроль говоріння.

Максимальна кількість балів за виконання МКР – 100.

Читання. Пропонується прочитати текст та виконати післятекстове завдання –заповнити таблицю. Час виконання – 40 хв. Максимальна кількість балів – 20.

Аудіювання. Пропонується дворазове прослуховування аудіотексту та виконання 2 завдань – доповнити вечення (1 прослуховування) та відповісти на запитання (2 прослуховування). Максимальна кількість балів – 20. Час виконання – 20 хв.

Письмо. Максимальна кількість балів – 20 надається за розкриття думки у письмовій формі. Час виконання – 20 хв.

Говоріння. Пропонується провести дискусію із студентами. Максимальна кількість балів – 40. Час виконання – 45 хвилин.

Критерії оцінювання:

100-90 балів – оцінка „відмінно”

89-75 балів – оцінка „добре”

75-60 балів – оцінка „задовільно”

60-0 балів – оцінка „незадовільно”

Слід зазначити, що програма АМПС визнає різні типи й технології оцінювання. Поряд із

диційним тестуванням викладачі АМПС повинні застосовувати й інші форми й технології, які сприятимуть поліпшенню навчання, самостійності студентів та якості навчального процесу. До них можна віднести: оцінювання однокурсниками та само оцінювання, оцінювання групової форми роботи студентів, ведення навчальних щоденників, письмові роздуми тощо.

Отже, у даній статті ми проаналізували результати анкетування студентів та апробації модуля, на основі яких було складено рекомендації щодо оптимізації навчального процесу. Рекомендації було розглянуто з точки зору чотирьох видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письмо. Крім того, було розроблено вимоги до програми АМПС та відповідність рівня студентів даним вимогам. Під час дослідження було розроблено модульну контрольну роботу для IV курсу, надано її характеристику та критерії оцінювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Загальні європейські рекомендації з мовної освіти:* вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. *Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах* / Кол. авт. під кер. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
3. *Програма з англійської мови для професійного спілкування.* – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
4. *Harmer J. How to teach English. An introduction to the practice of English language teaching.* – Harlow: Longman, 1998. – 198 p.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2007 р.